List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepajuki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku. Ako je številka (249) tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 248. **Chicago, Ill., 11. junija (June) 1912.** **Leto (Vol.) VII.**

Lep napredek francoskih socialistov.

Značilni pojav za socialiste pri zadnjih občinskih volitvah, vršečih se po vsej Franciji, so nepričakovano lepi uspehi, katere so dosegli združeni socialisti. Francoski socialisti so namreč bili razdruženi v več frakcij, vsled česar je bil vsak večji uspeh nemogoč. Ločila so jih samo posamezna vprašanja brez večje važnosti, zato so odstranili ločujočo jih diferenco ter si podali roke k skupnemu složnemu delu. V Parizu in predmestjih, kakor tudi v občinah po provincijah so pomnožili število svojih zastopnikov. Dobili so nazaj kontrolo večjega števila važnejših mest, v katerih so imeli svoj čas moč; poleg tega so si na novo osvojili upravo v mnogih manjših mestih.

V Parizu so si združeni socialisti pridobili pet novih okrajev; tako znaša sedaj število soc. zastopnikov v pariškem občinskem svetu 15, med katerimi so najodličnejši sodrugi, zastopniki vseh panog podrobnega socialnega dela, tako n. pr. zastopniki delavskih unij, zadružništva itd. Uspehi socialistov gredo na račun radikalcev, ki sedaj iz same jeze dolžijo socialiste vseh mogočih in nemogočih grehov. Odločevali so takozvani "neodvisni socialisti", ki so v nekaterih okrajih glasovali proti lastnim kandidatom, a v splošnem so šli složno v boj za kandidate združene soc. stranke. Celo socialistom najbolj sovražno časopisje priznava, da o kakih spletkah pri socialistični zmagi ni niti govora.

Še lepši pa so uspehi v predmestjih, od katerih so socialisti nazaj pridobili St. Denis, na novo pa so zmagali v Alfortville, Kremlin-Bicetre, Sain Onentin in Pluteaux. V Champigny je bilo izvoljenih 10 soc. svetovalcev, ki so najmočnejša grupa v občinskem svetu.

Izredno velike važnosti so nazaj pridobljena večja mesta: Toulouse, Brest in Roubaix. Toulouse je politično središče na jugu Francije in je bil nazadnje v rokah radikalcev. L. 1908 je mestna uprava prešla iz socialističnih rok nazaj v roke združene boržuazije in kapitalistov, ki so po načinu naših milwauških "nestrankarjev" poslali v boj vse delavskemu napredku sovražne elemente. Toda nezavedno delavstvo je spoznalo svojo veliko zmoto ter šlo z največjo odločnostjo v boj ter potisnilo "nestrankarsko" sodrgo v ozadje. V novem občinskem svetu imajo socialisti 21 mandatov, vse druge stranke pa 15. Tako je mesto Brest obračunalo s svojimi "nestrankarji".

Nič manj značilna ni zmaga v Roublaix, prvo večje mesto, ki je sprejelo soc. upravo in katero bi lahko nazivali socialisti "Francoski Milwaukee", ali kakor buržuazja je nazivala Roublaix "Socialistična Mekka", ki je sicer padla za enkrat pred zagrizenimi silami nasprotnikov, a je pri zadnjih volitvah zopet ustala s podvojeno silo, kajti odločujoči proletaria je spoznal, da izven socialistične stranke ni rešitve zanj.

Večino so dobili socialisti v Nimes, Dragniguan, Anzin in dr. V Lyon-u je število soc. občinskih svetovalcev narastlo od enega na dvanajst, v Bordeaux-u imajo socialisti od 36 mandatov 17. Poleg tega so se številna druga mesta, kjer morejo socialisti zaznamovati nad vse zadovoljiv uspeh.

Letošnje leto lahko smatramo za rekord za francoske socialiste. Res je sicer, da je stranka zgubila nekaj mandatov po nekaterih mestih, kakor Toulon-u, Marsejlles in par drugih, toda pride komaj v poštev, ako pomislimo na splošen sijajen napredek, zlasti v večini velikih mest. Še važnejše pa je dejstvo, da je socializem začel prodirati v manjša industrijska mesteca na severu ter poljedelske distrikte na jugu Francije.

Francoski sodrugi, kakor tudi cela svetovna socialdemokracija, pa lahko z ponosom in z najlepšimi upi za bodočnost zro na ta svoj uspeh!

Socialistična kandidata za predsednika in podpredsednika Z. dr., ki bodeta otvorila narodno volilno kampanjo za jesenske predsedniške volitve, prihodnjo nedeljo 16. junija na pikniku chicaških sodrugov.

Hitro rastoča draginja.

Cene življenskih potrebščin v Združenih državah so danes višje kot so bile kedaj od časa zadnje državljanske vojne, tako izkazujejo tozadevne oblasti. V zadnjem letu je draginja narastla za neverjetno visoke odstotke.

Živila so dosegla najvišji rekord. Meso, jajca, surovo maslo, ribe, krompir, kava, čaj, sladkor, sol, riž, fižol in grah se je podražil za 22%; pšenica, turšica, oves, ječmen, moka itd. se je podražila za 33%. Sadje je edina jestvina, ki se je pocenila v zadnjih 12 mesecih, a tudi ta jestvina je dražja kakor je bila l. 1810. Usnje se je podražilo 12%, kemikalije in zdravila 13% od lanskega leta. Nekoliko cenejše so tkanine.

Povprečna podražitev življenskih potrebščin znaša okroglih 20 %, kar pomeni, da mora hišna gospodinja plačati nad 6 dolarjev za potrebščine, za katere je pred letom plačala samo pet dolarjev.

Najbolj pa so narastle cene mesu: — goveje meso 26%, prešičje 40% in nekatere vrste celo 50%.

Ako sedaj iščemo vzrok tej rastoči draginji, bomo prišli nazadnje do zaključka, da se delavske plače v teku zadnjega leta povprečno niso prav nič zvišale in da cene, katere farmar dobiva za svoj produkt, niso nič večje kot so bile. Ako vemo to, nam mora biti jasno, da mora tičati vzrok draginje v ljudeh, od katerih konsumarji dobivajo blago, to je od trgovcev, oziroma od prekupovalcev. Ako sedaj vprašate vašega trgovca, koliko dobička ima, vam bo začel jadikovati in tarnati, da komaj živi. Ako tako raziskujete cene, boste prišli do zaključka, da tiči pravi vzrok sedanje draginje v trustih, ki so tako obsežni, da lahko kontrolirajo trg, na podlagi česar lahko svobodno določujejo cene. Temu splošnemu ljudstvu škodljivemu početju, bi mogla samo vlada na prste stopiti. Zato pa izkoriščevalci te vrste vedno gledajo na to, da dobijo vlado taki ljudje v roke, od katerih se jim ni bati preganjanja. Iz tega vzroka podpirajo nekateri trusti Roosevelta, drugi Tafta, nekateri republikance, drugi demokrate, obe te stranki pa sta zastopnici trustov in kot taki zastopnici ljudskih izkoriščevalcev, ki polnijo svoje žepe na račun splošnosti, kjer tvorijo delavci ogromno večino.

Člani trustov se ne boje republikancev in tudi demokratov ne, boje pa se tretje stranke — to so socialisti, kateri ne pripoznajo nobenega izkoriščevanja, marveč zahtevajo, da naj vsakdo živi od svojega direktnega dela, a nihče na račun drugih.

BERGER PROTI SODNIKU HANFORDU.

Washngton, D. C., 7. junija. — Danes je vložil soc. kongresnik V. L. Berger obtožbo zoper sodnika Hanforda, ki je pred nekaj tedni preklical državljansko pravico Združenih držav nekemu Leonardu Olsson iz vzroka, ker je bil ta ob času, ko je jemal državljanske papirje, socialist. Po mnenju sodnika Hanforda noben socialist ne more postati državljan Združenih držav, ker program socialistične stranke zahteva temeljito spremembo sedanje konstitucije.

Berger trdi v svoji obtožnici, da je Hanford "navaden pijanec", po svoji morali in temperamentu nesposoben za mesto sodnika ter da je izdal celo vrsto nepostavno — koruptnih razsodeb. Na podlagi svoje obdolžitve, zahteva Berger od pravosodnega kongresnega komiteja, da preišče obdolžitve, ter da sodniku zasluženo plačilo, ako se mu ti prestopki dokažejo.

V pojasnilo svojih trditev navaja Berger, da je bil Hanford često pijan pri razsojevanju. Kako more pijanec soditi, to si lahko vsak pameten človek misli. Poleg tega so na razpolago dejstva, ki dokazujejo, da je bil Hanford imenovan za sodnika na izrecno željo raznih kapitalističnih špekulantov, ki so v ta namen žrtvovali obilo truda in denarja. Kot povračilo za te usluge, je imel pa sodnik Hanford skrbeti, da so bili ti samopašneži varni pred postavo, katero so kršili vsak čas v svojem podlem koristolovstvu.

Olsson-ovi zagovorniki zahtevajo od sodnika Hanforda, da obnovi proces. Za slučaj, da bi on tega ne storil, se bo zadeva prenesla k prizivnemu sodišču v San Francisco. Hanford je sedaj, v hudih škripcih, ker bo vlada podpirala Olssona, ako on proces ne obnovi.

BERGER ZOPET KANDIDAT.

Milwaukee, Wis., 8. junija. — Na podlagi splošnega glasovanja v soc. stranki, katero je bilo te dni zaključeno, je sedanji kongresnik Viktor L. Berger zopet kandidat za to mesto v svojem, to je, petem distriktu, kjer je pred dvema letoma prvič v zgodovini Združenih držav bil izvoljen socialistični kandidat v kongres.

Za četrti distrikt je nominiran, kakor pred dvema letoma sodrug Winfield Gaylord, ki je ostal v neznatni manjšini pri zadnjih volitvah. Gaylord je znan med vsemi ameriškimi socialisti kot izvrsten govornik in pisatelj na polju socialistične literature.

Oba distrikta ležita v Milwaukee in okolici in socialisti imajo popolno upanje na zmago.

STRAHOVITA EKSPLOZIJA.

Zadnji petek se je v mestecu Molsdorfu, blizu Dunaja, dogodila strahovita eksplozija, ki je zahtevala znatno število človeških žrtev. Najnovejša poročila sicer navajajo število žrtev na 30, toda splošno se sodi, ta isto niti od daleč ne odgovarja resnici. Eksplodiralo je okrog 200 ton smodnika. Učinek eksplozije je bil nepopisen. Upljiv eksplozije je bilo čutiti več kilometrov na okolu. Tovarna za strelivo, kjer se je eksplozija dogodila, je docela razrušena. Deli človeških teles so ležali dalec na okolu. Kaj je provzročilo katastrofo, se ne poroča; najbrže nezadostne varnostne naprave, kakor v večini enakih slučajev.

Konvencija jugosl. soc. dem. stranke v Ljubljani.

Na 26, 27. in 28. maja t. l. je bil sklican v Ljubljano VIII. redni občni zbor (konvencija) Jugoslovanske soc.-demokratične stranke z naslednjim vsporedom: 1.) Poročila. 2.) Politični položaj. 3.) Organizacija. 4.) Tisk. 5.) Jugoslovanska social-demokracija in bratske stranke. 6.) Agrarno vprašanje. 7.) Volitev izvrševalnega odbora. 8.) Raznoterosti.

Ta socialistična organizacija se je kljub velikim težkočam in zaprekam, s katerimi se je imela in se ima boriti od svojih prvih začetkov, razrastla v mogočno drevo, ki ponosno vstraja in klubuje vsem sovražnim viharjem, ki kar sekmujejo med seboj v najostudnejših napadih na vse, kar je s to organizacijo v zvezi, ko vidijo, kako neustrašeno koraka politična organizacija zavednega delavstva proti svojemu cilju.

NOVE ŽRTVE VOJNEGA LUKSUSA.

Cherbourg, 8. junija. — Vojni moloh je za 24 nedolžnih človeških žrtev bogatejši. Francoski podvodni čoln "Vendemaire" se je potopil danes zjutraj kot direktna posledica koalizacije med njim in bojno ladijo St. Louis. Skupno z "Vendemaire"-om se je potopilo 24 oseb broječe moštvo, katero se smatra za mrtvo, ker je skoraj nemogoče, da bi se mogli rešiti.

Poresrečeni čoln se je vdeleževal manevrov francoskega vojnega brodovja. Takoj po doznanju nesreče je bila poslana iz Cherbourga reševalna ladija, toda moštva ni bilo mogoče rešiti in vojno ministarstvo smatra sve moštvo mrtvo.

Tako zahteva militarizem vedno novih žrtev popolnoma po nepotrebnem. Kljub temu je danes večina ljudij tako zaslepljena, da odobrava to satansko institucijo, katera nima drugega namena, kakor podpirati moč bogatih mogotcev.

Kapitalisti trdijo, da imajo pravico do velikih dohodkov vsak dan, ker jim njihovi veliki možgani omogočujejo pridobitev teh dohodkov. Ko bodo možgani delavcev dovolj veliki za pridobitev lastne politične moči, bodo tudi delavci opravičeni do popolne vrednosti svojega produkta in — odstranitev kapitalistev.

Kapitalizem oropa delavstvo nedeljskega počitka, a kljub temu še niste nikdar slišali, da kapitalizem nasprotuje veri. Potemtakem ima kapital tudi boga pod svojo kontrolo! Vsaj logično je tako.

Kdo je naš sovražnik?

Na treh stebrih sloni kapitalistična družba in ti so: klerikalizem, militarizem in nacionalizem. Naloga klerikalizma je, da slepari in straši delavno ljudstvo z lažmi in peklom, obljublja mu veselo življenje v nebesih, mejtem ko na zemlji strada in gara ter tako množi zlato v železnih blagajnah bogatih, srečnih in od usode izvoljenih in blagoslovljenih lenuhov. — Namen militarizma je braniti z vsemi na razpolago mu danimi sredstvi (z puškami, kanoni in vislicami) današnji, na podlagi izkoriščanja, tlačanstva in izstradavanja, postavljeni kapitalistični nered. Ali najmočnejši in najzaneslivejši steber kapitalizma je — nacionalizem. Na njem se največ opira izkoriščevalstvo. V dobi, ko luč resnice in znanstva izpodbija dan za dnem mogočneje in uspešneje klerikalne laži in predsodke, v dobi ko se ruši militaristična disciplina in ko se zavednost in razredna moč kljub vsemu vedno bolj širi med revnim, zapostavljenim slojem, je nacionalizem še edino sredstvo, na katero se zanaša izkoriščevalni razred, da utrdi svoj sistem in prepreči napredek naše stranke in uresničenje naših načel. Kapitalizem vé, da je razširjenje in okrepčanje naše mednarodne delavske stranke odvisno od zavesti, solidarnosti in bratske razredne zavednosti vsega izkoriščanega delavnega ljudstva. Skuša zato ovirati delovanje naše stranke, ki ima namen združiti proletarijat celega sveta v mogočno in edino falango, ki naj bi se bojevala skupno in složno, brez razlike narodnosti, za zmago svojih razrednih pravic. Solidarnost delavstva je ona moč, proti kateri se brezuspešna vsa kapitalistična sredstva. Ni je moči, ki bi mogla ukloniti razredno zavedno maso, ki skupno pod eno zastavo in za enake cilje stopi v boj proti tiranom in izsesavateljem, zahtevajoč boljše življenje in več pravic. Tega se zaveda kapitalizem in za onemogočiti razširjenje solidarnosti med plebejci, se zdaj opira na nacionalistične predsodke. Ustanovljajo vse povsod črne, narodnjaške organizacije, katere naj bi pod krinko nacionalizma rušile proletarsko stranko in oteškočile borbo delavstva, ki se bori za povišanje plače in znižanje delovnega časa. "Young men Christian Association" in "Young Women Christian Association" in razna viteška društva v Združenih državah; "National Arbeiterbund" na Nemškem, narodna "Confederation des travaielers" na Francoskem, "Narodna delavska organizacija", na Češkem in žolta narodnjaška organizacija na Slovenskem — vse so to ustanove, ki so podpirane od kapitalizma. Kupljeni od kapitalistov so njih agitatorji. Smotrov ali politične poštenosti bi zaman iskali v teh narodnjaških vrstah. Sad so delavskega pokreta in boja. Cilj jim je: izdajanje delavskih interesov; sredstva pa so jim zato: obrekovanje, farizejstvo, krumirstvo, špionaža in terorizem.

Nacionalizem je torej najhujši sovražnik delavstva in proti temu mora proletariat napeti vse svoje moči. To, kar je bilo za fevdalce v srednjem veku duhovstvo, ki je s terorjem pekla in plamenečih grmad uduševalo svobodno mišljenje in puntarski duh sužnjev, je zdaj za kapitaliste, patriotovske špekulante in borziste nacionalizem, kateri naj bi podžigal v delavstvu narodne strasti in hujskal narod proti narodu. Sad nacionalizma so roparski čini francoskih kolonizatorjev v Alžirju. V imenu nacionalizma padajo leto za letom sinovi nemškega ljudstva v Afriki in v imenu nacionalizma italijansko vojaštvo ropa in pobija v Tripolitaniji . . .

Moč klerikalizma je uničila svobodna misel, moč nacionalizma more streti vzajemnost proletarijata. Mednarodni kapitalizem bo strla le mogočna mednarodna koalicija delavstva. Konec bo kapitalizmu, izkoriščanju in tlačanstvu le ko bodo delavske množice vseh narodov skupno planile po koncu in abrogirale v imenu solidarnosti narodne diferenziacije in meje.

V imenu nacionalizma kapitailzem pobija in izkorišča; v imenu internacionale naj proletarijat — s podvojeno silo in vnemo — nadaljuje svoj razredni, težavni, neizogibni a zmagonosni boj za boljše življenje in lepšo bodočnost!

SPLOŠNO GLASOVANJE V UNIJI PREPOVEDANO.

Philadelphia, Pa. — 7. junija. — Človek mora pri najboljši volji zgubiti zadnjo trohico spoštovanja in rešpekta pred ameriško justico. Vsaka še tako neutemeljena in pravico v obraz bijoča sodniska prepoved se dovoli kapitalističnim mogotcem, dočim so sodišča gluha za še tako opravičene zahteve in prošnje izkoriščevanega delavstva. Vse pač izgleda tako, kot da so kapitalisti vzeli patent tudi na pravico in da sedaj ž njo razpolagajo kakor hočejo. Vsled tega ni prav nič čudnega, da velja, ali vsaj mora veljati, naj podlejša krivica in laž, za popolno pravico in čisto resnico. V današnji kapitalistični družbi revež ne more priti do pravice, pa naj se mu godi še tako vnebovpijoča krivica, in to samo zato, ker je revež in nima potrebnega denarja za najetje advokatov.

Nov dokaz, da je ameriška justica udinjena v službi kapitalizma, se nam nudi te dni v Philadelphiji, ko je sodišče na željo Pennsylvania železnice izdalo prepoved proti splošnemu glasovanju, katerega je hotel razpisati odsek sto in petdeset mož, zastopajočih unijo konduktorjev, strojnikov in ognjičarjev, vslužbenih pri Pennsylvania železnici. Če je bila prepoved opravičena ali ne, ima razsoditi sodnik Bregy prihodnjo sredo.

Odsek je namreč nameraval razpisati splošno glasovanje glede štrajka, ker kompanija noče ničesar slišati o poravnavi nesporazumljenj, ki so nastala med njo in omenjeno unijo. Unija je zato hotela kompanijo prisiliti potom štraika.

Da vspričo tako krivičnih sodnijskih prepovedij o kaki osebni svobodi ni nikaj govora, to mora vedeti vsakdo, ki zna do pet šteti. Na podlagi takih prepovedij imajo kapitalisti popolno moč, prepovedovati vsak štrajk. — Delavec, koliko časa si boš še pustil teptati svoje pravice?

Oproščen socialistični urednik.

Pred porotnim sodiščem v Piza se je moral zagovarjati glavni urednik socialno demokratičnega lista "La Fiamma", Aleksander Bacci, ker je bil priobčil v svojem listu članek "Kulturno delo Italije v Cirenajki". Članek je silovito napadal vojno in armado. Značilno je za javno mnenje v Italiji, da so porotniki Baccija oprostili.

Carnegie je dejal svoj čas: "Napravil sem 42 ali 43 milionarjev v svojem življenju." Resnica pa je, da Carnegie ni niti svojih milionov naredil; naredili so jih delavci v jekleni industriji, katerim je Carnegie plačeval sramotno nizke plače za njih naporno in peklensko delo. Drug način, po katerem je ameriški narod spravil skupaj Carnegijeve milione, je, da je moral plačevati desetkrat previsoke cene za jeklene izdelke, iz Carnegie-jeve roke.

Delavci v Chicagi in okolici!!!

vsi na piknik

v Riverview park - v nedeljo, 16. junija.

Čisti dobiček je namenjen v podporo socialističnemu tisku v Chicagi.

Glavna govornika bodeta soc. kandidata za predsednika in podpredsednika Združenih držav:

DEBS IN SEIDEL

ter drugi govorniki. -- Zastopane bodo vse soc. organizacije. -- Vstopnina 25c. skupno z vstopnino v park, v prostor piknika in druge koncesije v zabavnem parku.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

jugoslovanska delavska tiskovna druzba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko $1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo $2 za celo leto, $1 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča vedno novega naznanite tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by

South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske organizacije Jugosl. socialistične Zveze v Ameriki.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, $1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries $2 a year, $1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

ZA KOGA DELAŠ?

Za koga delaš? Tvoj odgovor mi je znan. Ti imenuješ podjetnika ali kako korporacijo, za katerega delaš dan na dan po dolge ure.

Drug odgovor na to vprašanje je, da delaš zase, ako ni nihče odvisen od tebe; sicer delaš za svojo ženo in otroke, ako imaš družino.

Ti torej delaš zase in za svoje ljubljene. Kateri izmed teh dveh odgovorov ti bolj ugaja? Gotovo drugi! Ta odgovor je vreden tebe, je vreden moža. Toda prvi odgovor je resničnejši kot drugi; kajti ti delaš glavno za človeka ali ljudij, ki jih ti ne ljubiš, kateri tudi tebe ne ljubijo in katerih koristi so docela nasprotne tvojim, za ljudij ki uživajo sad tvojega dela, a ti požiraš samo sline pri tem.

Ti delaš za svoje delodajalce vsak dan cele tri četrtine svojega delovnega časa, a zase in za svojce delaš samo eno četrtino delovnega časa.

Večina delavstva se danes brez vsakega ugovora ali protesta strinja s to krivično delitvijo ter daje tri četrtine svoje energije in moči onim, ki tvorijo gospodujoči razred, — izkoriščevalcem človeštva. Mi živimo v socialnih razmerah, ki žrtvujejo življenje številnih delavskih mas v koristi peščice premoženje posedujočih ljudij. In ti misliš, da mora biti tako; samo zato, ker smo mi rojeni v takih razmerah in da mora zato biti tako.

Toda pod nevzdržnim pritiskom revnega človeškega življenja se često poraja misel: "Zakaj moram toliko delati in trpeti, a dobim za ves svoj trud in trpljenje tako malo?" Ravno v tem tiči največji greh današnje človeške družbe, to je, da neštevilne delavske mase delajo in trpijo, a da kljub temu nič ne posedujejo, da so revne do skrajnosti in da so često brez vsakih nadaljnih sredstev za življenje, dočim neznatna peščica uživa sad tujega dela in trpljenja, samo zato, ker je slučajno prišla do premoženja na ta ali oni način. Istina pa je, da ni nihče obogatel z delom svojih rok, marveč je prišel do premoženja z izkoriščevanjem drugih. Potemtakem je njegovo bogatstvo samo rop posebne vrste, katerega današnja kapitalistična družba priznava kot zakonitega, kakor se danes priznava tudi vojna za zakonit rop in umor, ki pa vresnici ni dosti opravičnejši kot navadni cestni umor.

Socializem pa hoče spremeniti človeško družbo iz kapitalistične, kjer se priznavajo razni barbarski ropi in umori kot zakoniti, v socialistično, kjer bo vsakdo imel priliko dobiti popolen sad svojega dela in kjer ne bo nobenih izkoriščevalcev, ki bi živeli na račun drugih. Vlada bo pa imela nalogo dati vsakemu posamezniku priliko da uporabi svoje zmožnosti v svojo in korist splošnosti.

F. B.

Ženska volilna pravica odklonjena. Italijanska zbornica je pri obravnavi volilne reforme v poimenskem glasovanju odklonila žensko volilno pravico z 209 glasovi proti 48. 6 poslancev se je zdržalo glasovanja.

Iz naselbin.

Hibbing, Minn. — Prijatelj, delavec, sotrpin, ali si že kedaj mislil na to, zakaj je toliko ljudi brez dela. Toda ta armada brezposelnih se ne manjša, marveč je številnejša z vsakim dnem. Pri zadnjih predsedniških volitvah pred štirimi leti, je časopisje pisalo na dolgo in široko, kako dobro se bo delavcem godilo, ako bo izvoljen sedanji predsednik Taft. No, kakor veš, Taft je bil izvoljen a kljub temu se delavcem vsak dan slabejše godi.

Tudi če bi bil demokratični kandidat izvoljen, bi se delavcem gotovo nič bolje ne godilo in bi jih ne bilo nič manj brez dela kakor jih je danes. Zakaj? — Zato ker med republikansko in demokratično stranko sploh ni razlike. Obe sta zastopnici tistih bogatinov, ki odločujejo koliko delavcev naj dela in koliko ne, kaj naj delavci jedo, v kaj se oblačijo in v čem stanujejo. Med te bogatine spadajo tudi lastniki minesotskih rudnikov. Kakor vsak delodajalec, tako gledajo tudi lastniki naših rudnikov na to, da dobijo kar največ čistega dobička iz svojega podjetja. To bi jim nazadnje delavci še ne šteli v greh, ko bi pri tem ne bile prizadete koristi delavcev. Jasna pamet mora vsakemu delavcu povedati, da so si koristi delodajalcev in delavcev nasprotne: čim bolj delodajalci izkoriščajo delavce, čim nižje plače jim plačujejo, čim več ur morajo delavci na dan delati, čim hitreje in napornejše morajo delati, tem večji je profit podjetnikov. Pa to izkoriščevalcem še ni dovolj! Z denarjem, katerega so jim delavci skupaj spravili, si kupijo moderni stroj, ki nadomesti na stotine delavcev, a kapitalistu — podjetniku poveča profit. Vzemimo za primer takozvane parne lopate (steam showels), pri kateri dela: strojevodja, kurjač in pet do sedem pomagačev. Teh par ljudij napravi isto delo, kakor prej več sto delavcev. Ako pomislimo, da je v naših odprtih rudnikih (open pit) okrog 50 takih lopat, nam mora postati položaj delavcev docela jasen, kajti vsaka lopata napolni v eni uri od 18—25 kar. Kar pomeni za stotine delavcev pogin, za delodajalce pa stokratno povečanje dobička. Zato se pa ne smemo čuditi, da se često sliši, kako delaželjni brezposelni delavci proklinjajo te lopate.

Delavci v svoji nevednosti pač ne pomislijo, da so sami tisti, ki dajajo kapitalističnim podjetnikom v roke bič, s katerim so sedaj brezposelni delavci, in delavci sploh, bičani dan na dan.

Tu bi utegnil kdo uporekati. Le počasi prijatelj!

Kdo je tisti, ki dovoljuje 10—12 — in 14 — urno delo na dan? Odgovor: vlada. — In kdo nastavlja vlado? — Vse ameriško ljudstvo — volilci, tega ne more nihče uporekati. Ako bi delavci postavili tako vlado, ki bi imela vedno in povsod pred očmi blagor svojih volilcev — delavcev, bi vlada (zakonodaje in kongres) sprejela zakon, ki bi dovoljéval samo osem — in manj — urno delo na dan in samo šest dnevni delovni teden. Ako bi se tak zakon sprejel v Združenih državah, bi namah izginili vsi brezposelni delavci. Vzemimo za primer slučaj, da je danes v Združenih državah 20 milionov delavcev in delavk, ki delajo po deset in več ur na dan. Ako bi teh dvajset milionov delalo samo 8 in manj ur na dan, b. pri vsakem delavcu ostali najmanj dve uri, to bi znašalo 40 milionov ur na dan. Ako tu upoštevamo dejstvo, da je v Z. dr. danes 5 milionov ljudij brez dela, bi bilo za vsakega brezposelnega človeka 8 ur dela na dan. To je samo en način, kako delavstvu pomagati v sedanji bedi. Poleg tega se da delavstvu pomagati še na druge načine, a o tem prihodnjič.

Ker bi pa bili delodajalci pri takih zakonih v svojem dobičku zelo prikrajšani, noče današnja kapitalistična vlada (republikanska in demokratska), ki je danes pod popolno kontrolo bogatinov, sprejeti takih zakonov delavstvu v korist. Ti ljudje so za svoj žep dovolj pametni in modri; toda delavstvo je še tako zaslepljeno, da ne uvidi svoje zmote, ko glasuje pri volitvah za kandidate, ki gledajo vedno in povsod samo na koristi bogatinov, revno in trpeče delavstvo pa jim je deveta briga.

Kakor že povedano, si koristi delavcev in njihovih delodajalcev nasprotujejo, a kljub temu pripada večina ameriškega delavstva še vedno oni stranki kakor izkoriščevalci. Dokler se bo to godilo, toliko časa ni misliti na izboljšanje delavske bede.

Delavstvo mora pripadati svoji, to je delavski stranki. Brez lastne stranke, brez lastne politične organizacije, je vsako znatnejše izboljšanje nemogoče. Ta delavska stranka je socialistična stranka! Ta ima v svojem programu vse one točke, na podlagi kterih se da odpraviti brezposelnost in beda delavstva, v prvi vrsti skrajšanje delovnega časa in zvišanje plače. Danes dobi delavec samo eno petino tega, kar zasluži, socialisti pa zahtevamo popolno vrednost našega dela.

V sedanji kapitalistični družbi so nove iznajdbe v industriji prava šiba za delavce, pod soc vlado pa bodo nove iznajdbe (kakor parne lopate) pravi blagoslov za vse človeštvo, danes pa iznajdbe koristijo samo bogatinom.

Zatorej delavci vsi v soc. organizacije! Naj ne bo slov. delavca, ki bi ne čital edinega res pravega delavskega lista "Proletarca", ki je glasilo soc. stranke za Slovence.

Pozdrav vsem zavednim minnesotskim slov. delavcem. — Sodelavec.

E. Palestine, O. — Zopet se oglašam v dragem nam listu z malim dopisom, toda z žalostno novico. Dne 25. maja zvečer se je vračal sodrug Jožef Hafner s svojo soprogo in nekaj tednov starim detetom od obiska svojega prijatelja (spodaj podpisanega). Že star pregovor pravi, da nesreča nikoli ne počiva. Žrtev tega pregovora je postal tudi sodrug Hafner.

Ko je omenjena družina prišla po poti do proge Pennsylvania železnice, je vozil po enem izmed tirov tovorni vlak od zapadne strani. Vlak se je ustavil takoj, ko je zadnji vlak zapustil križišče; tako je pot bila prosta čez progo. Toda v trenutku, ko je Hafner storil prve korake, je žena zapazila brzovlak od vzhodne strani. Bil je najhitrejši vlak na tej progi, takozvani Chicago Flyer, štev. 5. Uvidevša pretečo smrtno nevarnost, je žena zaupila, a bilo je žalibog prepozno. Vlak je zadel Hafnerja od strani ter ga vrgel kakih 100 čevljev daleč ob železniškem tiru s košaro vred, v kateri je nosil iz grocerije jestvine. Žena se je rešila z detetom vred. Nekaj trenutkov po grozni nesreči, je Hafner izdihnil, ne da bi se še kaj zavedel.

Ranjki je bil v Ameriki nad pet let in v E. Palestine 5 let. Bil je zavednega naprednega mišljenja. Bil je neutrudljiv delavec za napredek tukajšnjih društev. Dasi še mlad je imel jasen pogled v bodočnost; zato je spoznal, da delavstvo zastonj pričakuje svoje rešitve od drugod, ampak da mora biti delavstvo samo svoj rešitelj, da se mora samo oprostiti verig, v katere ga je vklenila nemila usoda.. Uresničenju te zavesti je ranjki Hafner posvetil vse svoje moči in prosti čas. Vse za povzdigo in napredek delavstva, to je bila njegova življenska parola. Vsled tega si ne morem kaj, da bi ne izrazil globokega sočutja in britkega žalovanja, katerega čuti naša slov. naselbina nad tako veliko izgubo kakor je bil sodrug Hafner, kajti vsa tukajšna slov. društva se mu imajo v marsičem zahvaliti, da so se povspela na sedanjo stopinjo.

Kako vnet delavec za blagor svoje naselbine je bil pokojni Hafner, kaže dejstvo, da je bil član treh podpornih društev in sicer: "Slovana", štev. 55 S. N. P. J., kojega predsednik je tudi bil, dr. sv. Jožefa, štev. 41. J. S. K. J. in dr. sv. Barbare, postaje 49.

V soc. klubu štev. 38 J. S. Z. je bil zvest sodrug in delaven organizator.

Bil pa je tudi član U. M. W. of A., ki so mu podarili poleg drugih društev lep venec.

Pokojni je doma iz Forme, bližu Škofje Loke. Star je bil šele 23 let. Tukaj zapušča žalujočo

Kapitalizem in proletarijat.

Etbin Kristan.

Najbolj važno vprašanje za človeka na zemlji je brez dvoma njegovo lastno življenje. Modrijani vseh časov so si razbijali glavo z vprašanji: "Čemu je človek na svetu? Čemu živi?" Mučili so se, kar se je dalo, izmislili so vse mogče in še več nemogočih odgovorov in te so tako širili med ljudstvom, da je postalo človeku kar tema pred očmi. Prišlo je tako daleč, da se nam zdi danes kot največja uganka, kar je v resnici popolnoma enostavno in jasno. — Čemu smo na svetu? . . . Da živimo . . . In čemu živimo? . . . — Da užijemo, kar je na svetu mogoče užiti. To je naš glavni namen, katerega nikakor ni mogoče tajiti. Vprašajmo sami sebe in odgovorimo si odkritosrčno: Ali radi živimo? Ali bi nam bla smrt ljubša kakor žvljenje?

Kdor noče goljufati samega sebe, bode gotovo odgovoril, da rad živi in kdor bi smel izbirati med življenjem in smrtjo, bi si izbral žvljenje. Odgovarjali nam bodo, da to ni res, kajti pogostoma se sliši človeka, ki pravi: "Meni ni nič ležeče na življenju; to življenje m že preseda; da bi bil že konec! — Ne le, dal judje tako govore, temveč pogostoma se zgodi, da stori ta ali oni sam konec svojemu življenju. Torej ni res da imamo ljudje rajši življenje, kakor smrt?

Počasi! Če hočemo dobiti pravi odgovor, moramo vprašati človeka, ki res živi. Koga tare neznosna beda, kdor mora večno težko delati in nima nikdar vesele ure, kdo ne pride nikdar iz svojih skrbi, ne živi! Biti na svetu, se še ne pravi živeti. Tudi kamen je na svetu, pa ne živi. Nekateri pravijo: Življenje je delo. Ali stroji in avtomati delajo, pa vendar ne živé.

Živeti se pravi delati in uživati. Če bi se lahko brez dela izhajalo, bi smeli reči: Živeti se pravi uživati, kar se more na svetu užiti. V resnici je dosti tacih ljudi, ki nikdar ne delajo, pa vendar žive, in še kako! A zanje morajo drugi delati. Brez dela ne gre. Vprašajte pa človeka, ki lahko kaj uživa, ki se po težkem delu lahko razvedri, ki se lahko najé, kadar je lačen in napije, kadar je žejen, ki se lahko zdravi, če je bolan, ki lahko svoje otroke vzgaja vprašajte ga, ali bi rajši umrl, kakor da je živ in gotovo Vam bode odgovoril, da mu bo tem ljubše, čim daljše boden jegovo življenje.

Če je pa to res, tedaj mora biti tudi resnično, da smo na svetu, da živimo. Ali koliko je danes ljudi, ki bi res živeli, tako živeli, da bi njih obstanek zaslužil ime življenja? Ozrimo se med delavci in kmeti in poglejmo, kako se jim godi. Vprašajmo malega obrtnika, kramarja, kakšno je njegovo življenje? Od vseh strani bodemo slišali tožbe in pritožbe; žalostni glasovi nam bodo doneli v ušesa in kar je najbolj žalostno: te tožbe so opravičene. Ljudem se res slabo godi.

Vprašujmo pa še malo dalje: Ali so ljudje zadovoljni s svojim življenjem? Ali ne žele, da bi se jim bolje godilo?...

Odgovor bodete lahko dobili.

O, vsi, vsi bi radi bolje živeli, vsi žele, da bi se jim pomagalo. In skoro vsi upajo. To je človeško. Dokler je v človeku še količkaj življenja, še vedno upa, upa, da pride boljši dan. Žal, da je tako upanje večinoma do smrti prazno in še le na smrtni postelji izpozna človek, da se je celo življenje motil.

Ali pa res ni nobene pomoči? Kaj se res ne sme nič več upati? Ali mora ubogo ljudstvo prej ali slej popolnoma propasti?

Ne, lahko bi bilo drugače, ljudje bi si lahko pomagali, ali — ljudje ne vedo, kako. Največja sovražnica ljudstva je nevednost. Človek je na svetu, pa ne pozna tega sveta, ne pozna življenja sploh, ne pozna niti svojega življenja. Kako naj si torej pomaga?

Mi ne obljubujemo nikomur, da ga bodemo rešili. Če bi rekli kaj takega, bi lagali. Kdor koli obljubuje ljudem, da jih bode rešil, laže, vedoma, ali pa nevedoma. Nihče na svetu nima tiste moči, da bi rešil kak narod, kak razred prebivalstva, kak spol ali kaj podobnega. **Če hoče ljudstvo biti rešeno, se mora samo rešiti.** Zato pa mora imeti moč, da se upre svojim izkoriščevalcem, ki ne bodo nikdar iz samega dobrega srca privolili, da bi se izpremenile sedanje neznosne razmere. Te moči nima nihče drugi, kakor združeno ljudstvo, zavedno ljudstvo, katero razume česa mu je treba in kako lahko pride do svojega cilja. Naš namen je, kolikor mogoče poučiti to ljudstvo in ga iztrgati iz tiste nevednosti, v katero je zapadlo brez lastne krivice.

Eno stvar izpozna ljudstvo lahko brez težave: da ne živi! Če pa ima voljo živeti kakor sedaj, mora razumeti svoj sedanji položaj in mora vedeti, kj bi se dalo doseči in kako. V prvi vrsti je treba našemu ljudstvu pouka in tega mu želimo podati. Prepričani smo, da bode **zavedno** ljudstvo samo našlo pravo pot. Le sposobnost je treba narediti to ljudstvo za zavednost.

* * *

Stare židovske knjige nam pripovedujejo, da so židje, hoteči imeti vidljivega boga, v puščavi naredili zlato tele, kateremu so izkazovali božansko čast, kinčajoči ga z venci in plešiči okolo njega. Ko se je pa Mozes vrnil z gore Sinaj s tablama, na katerima je prinesel zapovedi nevidljivega boga, razjezil se je zelo, videč neumno malikovanje in vrgel je zlato tele ob tla. Od onega časa je minolo dokaj več nego dva tisoč let. Zlato tele pa ni izgubilo svoje moči, temveč ravno v naših dnevih je postal malik tako mogočen, kakor nikdar poprej. Vse ga časti, vse se mu klanja, vse pleše okolo njega, vzdihujoč in proseč, naj bode milostljiv svojim častilcem, naj jih obsiplje s svojim blagoslovom — z rumenim, bliščečim zlatom. Kogar se malik usmili, darujoč mu denarja, postane mogočen in doseže lahko vse, kar mu srce zaželi. Moč in slava, ljubezen in prijetno življenje, narava in umetnost, veda in znanost — vse, vse mu je poslužno, vsi bogovi in boginje Olimpa se mu smehljajo. No, Malik iz trdega zlata nima duše in srca in ker ne čuti in ne misli, ne more biti pravičen vsem, temveč je milostljiv le posameznim, katere pripelje slepi slučaj v njegovo bližino. Milijoni ga vzdihujejo od rojstva do smrti zaman ter ostanejo vzlic svoji trdni veri v malika nagi in gladni in sužnji do konca svojih dnij. Kolikor so nekateri maloštevilni posamezniki bolj bogati, toliko večje biva število onih, ki ne posedujejo ničesar izven svoje delavne moči, ali pa še te ne.

V umetnih blagajnicah kapitalistov se množi zlati in srebrni denar ter bankovci, v nepreglednih slojih delavskega proletarijata se pa širi uboštvo, kakršnega tudi najbednejši sužnji rimskih patricijev niso poznali. Dolga in široka skladišča so polna hrane, kmet in delavec, ki jo pridelujeta, umirata pa lakote s svojo družino. Kakor rak, ki neusmiljeno izjeda človeško truplo, razširajoč se na vse trani, narašča beda od dneva do dneva po vsem svetu, povsod, kjer se dela in prideluje, in uničuje v pravem pomenu besede na tisoče in tisoče.

Nacijonalni ekonomi trdijo, da ni bilo "narodno bogatstvo" v današnjih industrijalnih deželah še nikdar tako veliko kakor v današnjih časih. Statistika, ki je sicer slabo razvita, nam to potrjuje. In vendar ni bilo uboštvo še nikdar tako ogromno in tako razširjeno, kakor dandanes; nikdar ni tako rapidno napredovalo, kakor v dobi milionarjev in miljarderjev.

Vlikansko narodno bogatstvo, a vendar skrajna revščina med narodom? Kako je to mogoče? To je veliko nasprotje v besedah! — In vendar je tako. Kar imenujejo nacijonalni ekonomi "narodno bogatstvo", ni namreč bogatstvo naroda, temveč bogatstvo nekaterih posameznikov. Narodnega bogatstva dandanes sploh ni. Kajti kapitalizem izključuje narodno posest. Kapitalizem je izlasti narod, ki v svoji celoti sploh ničesar nima. Kapitalizem in njegovi srečni zastopniki so si polastili vse, kar se imenuje "narodno bogatstvo". To se je moralo zgoditi vsled razmer, katere je vstvarila moderna tehnika in tradicijonalni, podedovani nazori o posestnih pravicah. Zasebna lastnina je morala roditi kapitalizem, ko se je industrija s pomočjo nove tehnike razvila v velikanskem obsegu našega časa. In enako nujno je moral kapitalizem poroditi bedo modernega proletarijata.

Brez zasebne lasti nikdar ne bi bilo kapitalizma sploh; brez zasebne lasti in tehniškega napredka ne današnjega kapitalizma; brez kapitalizma nikdar one neizmerne revščine, ki danes vlada. Kapitalizem je oblika človeške družbe, v kateri kapital skoro neomejeno vlada. Kapital je kup denarja; denar je pa le v gotovo vrednos spremenjeno blago. Torej je kapital tudi gotova množina robe, gotova svota vrednostij. Blago, vrednosti so plod človeškega dela. Kapital je torej nakopičenje delavskih sadov. In ta kup sadov se ne nahaja v rokah onih, ki so ga izdelali, temveč je lastnina posameznikov, posedujočih delavna sredstva.

To je mogoče le v razmerah, katere je vstvarila z vsemi pomočki novodobne tehnike oborožena industrija. Nakopičenje vsega bogatstva v posameznih rokah in razlastitev delavnega ljudstva in njena naravna posledica.

Delavci v današnjem društvu ne morejo biti nič druzega, kakor sužnji, ki stoje pa v mnogem pogledu še na veliko nižji stopninji, kot nekdanji rimski ali grški sužnji.

Obrtnija vsled razvitka tehnike in konkurence veleindustrije bolj in bolj gineva, vsled tega tudi obrtnijski delavci. Med tem in modernim industrijalnim sužnjem je pa ogromna razlika in s poslednjim nam je največ računati, ako govorimo o modernem proletarijatu.

* * *

Tako je usoda modernega proletarijata žalostna od zibelke do groba. Svetá, v katerem prebiva ne uživa nikdar. Radost, veselje, zabava so mu neznane reči. Veda, ki ravno v našem času ogromno napreduje, ostane delavcu zaprta, kajti tudi znanje se mora v današnji družbi kupiti, kupiti za denar in kdor nima denarja, ne more se učiti, dasi ima morebiti neprecenljive prirodne darove v glavi. A če mu tudi ne bi bilo treba denarja, potrebuje pač čas za učenje. A odkod naj vzame moderni suženj časa, ko mu ga ostane izven dela komaj toliko, da se nekoliko kratkih ur slabo odpočije in si tako pridobi nekoliko novih močij za dalnje sužnjevanje!

Življenje modernega delavca ni nič druzega kot dolga vrsta muk in skrbij, neskončno mučeništvo in trpljenje in večen strah, strah, da mu obnemorejo moči, strah, da ga zadene v delu kakšna nesreča in strah, da izgubi delo. Tudi ta večni, opravičeni strah je vstvarila nova industrija s pomočjo privatnega kapitalizma.

Zakj vsak novi stroj, vsaka gospodarska kriza, vsak neugodni slučaj, kateri zadene "gospodarja", je lahko usodepoln za delavce, kateri pridejo ob takih prilikah ob delo, ob kruh. In kaj naj stori delavec z družino, ako izgubi še oni borni zaslužek, kateri ga je itak komaj prehranil? Kaj ga pričakuje v takem slučaju drugega, kakor obup?

Slabo plačilo, brezmiselno, telo in duha uničujoče dolgotrajno delo, vedna negotovost, neznanje, vekotrajna nevarnost in brezposelnost karakterizujejo položaj modernega proletarijata, iz katerega je naredil privatno kapitalistični sistem že skoraj povsem novo pleme, katero tudi telsno ni več podobno plemenu bogatinov. In ta proletarijat narašča od dneva do dneva, ker sem u pridružujejo vedno bolj nekdanji srednji stanovi.

Neštevilni milijoni ži ve že v nepopisni bedi in ta vrsta se vedno še bolj množi. Odkar računamo ljudsko zgodovino, ni bilo še nikdar tako grozne bede, nikdar tako strašnega zatiranja in izkoriščanja, kakor sedaj. Nikdar ni bil položaj sužnjev tako žalosten in obupen, kakor v času privatnega kapitalizma, položaj belih sužnjev — modernega proletarijata.

vdovo in nekaj tednov starega sinčka, v Rock Springs, Wyo. sestro in v domovini mater, dva brata in sestro. — Žalujoči udovi izrekamo naše globoko sožalje! Tolaži naj jo zavest, da bo duh in delo ajenega moža živel še naprej! Pokojniku pa bodi tuja zemljica lahka! — Jakob Istenic, box 304.

Presto, Pa., 2. junija 1912. — Delavske razmere tukaj in v okolici so bolj srednje, zatorej tudi ne moremo napredovati kot bi pač radi, pa naj si že bode na društvenem, gospodarskem ali političnem polju.

Vendar pa smo na dan 30. maja t. l. v premogarski naselbini Moon Run, Pa., na slovesni način otvorili tamošnji rojaki svoj slovenski dom. Pri tej slavnosti je bilo več društev zastopanih iz različnih naselbin. Ko se je pa pričela prosta zabava, spomnili smo se tudi na armado 500 sodrugov, katerih želja je, da se naše glasilo (orožje) "Proletarec" vsaj z mesecem avgustom prične dvakrat na teden izdajati. Zatorej sem nabral za moža z batom $5.68, katera vsota Vam pošiljam po "Money order". Vam darovalcem pa iskrena hvala! — Poleg pa vam pošiljam še po "money order" tudi vsoto $6, katera naj služi za štiri naročnike za list "Proletarec".

Naj še omenim, da se je ta slavnost završila v vsakem oziru v zadovoljstvo. Nastopilo je več dobrih govornikov, ki tudi niso pozabili rojake s socializmom in politiko seznaniti. Z velikim zanimanjem so sledili govornikovim besedam, v katerih jim je natančno črtal današnji gnili družabni red in vlado, nakar so sledili burni aplavzi. Pri zaključku govora se je pa zaklical proletarijatu in socializmu trikraten živijo.

Le tako naprej Moon - Runčani, sedaj imate svoj lastni dom, potreba vam je pa še čitalnice in socialističnega kluba in potem se bodete lahko kosali z vsako slov. naselbino v Združenih državah.

Z socialističnim pozdravom. — Frank Smolej.

Primrose, Pa., — Tu ni posebno veliko Slovencev, toda žal nismo vsi edini, kakor bi bilo želeti. Sicer imamo podporno društvo S. N. P. J., ki prav dobro napreduje. Toda to nam ne sme zadostovati, kajti naše razmere so take, da nas silijo v neprestan boj za naš obstanek. Tega svojega položaja se mora delavec zavedati in ko je zaveden delavec podati roko svojim bratom — sodelavcem ter ž njimi iti mož ob možu v boj za pokapitalizmu ugrabljene pravice. To zavedno delavstvo se združuje v svoji stranki — socialistični stranki. Glasilo slov. socialistov je list "Proletarec", na katerega bi moral biti naročen vsak ameriški slovenski delavec, zatorej vsak na delo za "Proletarca"!

Pri nas se sicer dela, a plače so zelo nizke, da se človek z največjo težavo preživi. Pred kratkem smo bili doma, ker smo čakali izida štrajka za novo plačilno lestvo, pri katerem smo tudi zmagali. S pozdravom — Ant. Škafar.

Franklin, Kans. — Ker se nihče ne oglasi iz naše naselbine v našem delavskem listu 'Proletarec', hočem jaz poročati par vrst.

Kar se dela tiče, se ne moremo pohvaliti, ker delamo samo po 3 do 4 dnij v tednu, kar nam skoro za skromno življenje od danes do jutri ne zadostuje. Naš kraj je "suh", zato si človek še kozarec pive ne more privoščiti. Sicer to kapitaliste prav nič ne ovira pri njihovem uživanju, ker oni imajo polne kleti vsakovrstnih pijač.

Dne 3. maja smo ustanovili socialističen klub ter ga priklopili k Jugosl. Soc. Zvezi v Chicagi. Novoustanovljeni klub je takoj pri ustanovitvi pokazal, da ima vse predpogoje za obstoj ter dovolj smisla za trezno in neustrašeno delo; zato imamo dovolj povoda, da pričakujemo najlepših uspehov za bodočnost od njega.

Izvoljeni uradniki so: Tajnik — Frank Wegel; zapisnikar — John Žagar; knjižničar — Louis Karlinger; organizator — Louis Korošec.

Od voditeljev je sedaj odvisno, kako bo klub napredoval in bojeval boj delavskega napredka, od katerega je odvisna bodočnost delavstva.

Ker so podporne organizacije v tesni zvezi z napredkom in blagostanjem delavstva, naj mi bo dovoljeno omeniti A. S. B. P. Društvo, ki je za našo naselbino najvažnejše. Sodelavcem, ki še niso v nobenem podpornem društvu, ali pa ki žele biti v več društvih, se nudi lepa prilika, da pristopijo v imenovano društvo. Vstopnina od 16—45 leta znaša samo en dolar. Bolniška podpora 1. dol. na dan. Torej na noge, dokler ni prepozno! Za napredek — John Žager, preds. A. S. P. D. štev. 16.

(Prip. ured.: Priložene zahvale ne moremo priobčiti, ker je brez pomena).

Stranka

VAŽNO ZA VSE SODRUGE IN SOMIŠLJENIKE.

Na "Proletarca' je prišlo par pritožb od sodrugov, kteri se bavijo z agitacijo za list in z nabiranjem tiskovnega fonda, češ da jim je težavno agitirati za fond, ker se nekteri spotikajo, da s prispevanjem za fond podpirajo delničarje Jugosl. tiskovne družbe.

Sodrugi so menda že pozabili, da je apel za tiskovni fond $1000 za povečanje lista v maju lanskega leta izdala SLOVENSKA SOCIELISTIŽNA SEKCIJA Jugosl. Soc. Zveze, ne pa tiskovna družba. Fond nabira naša organizacija in ne tiskovna družba; zadnja nima s fondom ničesar opraviti. Denar sicer sprejema upravništvo "Proletarca", toda nalaga ga na posebno bančno knjižico na ime Slovenske Socialistične sekcije Jugoslov. Soc. Zveze. In kakor hitro je $1000 skupaj, tedaj bo odbor slov. soc. sekcije glasom zaključka, ki je bil storjen lansko leto, KUPIL STO DELNIC OD TISKOVNE DRUŽBE. S tem dobi naša stranka popolno kontrolo nad listom. Pravzaprav naša organizacija — to je slov. sekcija in posamezni klubi — že danes kontrolira "Proletarca", ker lastuje več delnic kakor pa posamezni delničarji kolikor je delnic do danes prodanih. Z nakupom 100 zadobi organizacija absolutno kontrolo nad listom.

Toliko v pojasnilo. Sodrugom in somišljenikom se ni treba niti najmanj bati, da bi se s tiskovnim fondom okoristili posamezni delničarji, pa bili sodrugi ali nesodrugi. Naš princip v tem oziru je in bo, da je "Proletarec" lastnina organizacije in da o njem odločujejo delavci, člani organizacije.

Odbor Slov. Soc. sekcije Jugosl. Soc. Zveze.

VAŽNO ZA VSE KLUBE JUGOSL. SOCIALISTIČNE ZVEZE.

Na seji eksekutive Jugoslovanske socialistične zveze dne 6. junija t. l. se je med drugim sprejel važen predlog, ki omejuje namere apelacij za pobiranje raznih doneskov pri Jugoslovanskih socialističnih klubih v Ameriki, ako ni tak apel — prošnja, bila priporočena od eksekutive J. S. Z. Izvzeti so le slučaji, če se zadeva nanaša na socialistično časopisje.

Dosedno se predlog glasi:

"Jugoslovanski socialistični klubi J. S. Z. v Ameriki naj ne uvažujejo noben apel za podpore kakršne koli zadeve (socialistično časopisje izvzeto) in naj pride odkterekoli strani, ako zadeva ni bila preje priporočena od eksekutive J. S. Z. v Ameriki.

Eksekutiva je sprejela ta predlog, da stem zavaruje svoje člane J. S. Z. pred slučajnimi namišljenimi prosjaki za razne zadeve. Vsak poziv, ki bi v bodoče prišel na klube, z apelom za kakšne prispevke, ne da bi bil potrjen od eksekutive, naj se enostavno prezre, ali pa pošlje na zveznega tajnika sodr. Fr. Petriča.

Tajništvo.

POZOR SODRUGI V MILWAUKEE!

Na seji soc. skupine štev 37. dne 14. junija, se bo vršila javna debata in predavanje: "Kaj je socializem". Ker je zadnje tedne naša skupina tako močno narastla, je nujno potrebno, da se posebno novim sodrugom pojasni in razloži pomen in namen socializma. N: ta način bomo dosegli, da bo vsak sodrug stal kot trden in zvest voditelj v naši armadi in da se iztrebijo vsi nejasni in krivi pojmi, ki stranki tako škodujejo. K tej debati vabim tudi izven skupine stoječe, posebno one, ki tako radi pridigujejo svoje konfuzne ideje in nam delo otežujejo.

Naznanjam tudi sodrugom, da mora po sklepu county cetral komiteja vsak sodrug plačati 10 c za pokritje stroškov delegatom na konvenciji soc. organizacij v Winsconsin, ki se vrši v Milwaukee ta mesec. — Fr. Novak, tajnik.

ZA COLLINWOOD, O.

Slovenski socialistični klub, št. 49, naznanja vsem članom, splošno vsem v tem zainteresiranimi, da se preseli klub iz dosedanjih prostorov v nove prostore na 156 th St., štev. 404. S tem se tudi opozarja vse člane, da se zagotovo vdelže prihodnje mesečne seje, katera se vrši 16 junija, ob 9. uri dopoldne v novih prostorih. S tem se tudi vabi vse somišljenike — sotrpine, da se približajo našemu taboru, v katerga bi morali že davno vsi pripadati.

S socialističnim pozdravom — John Božich, tajnik.

"Proletarčeva" armada.

20 nas je "primarčalo" do danes (7. jun.) ko pišemo te vrstice, v tabor "petstoterih". Mogoče — in mi upamo — da jih bo kaj več predno gre list v tisk, kar bo razvidno iz izkaza na drugem mestu. Seveda, nikakor ne smemo prezreti naše stalne armade, ki požrtvovalno prispeva po 25.50 centov, manj ali več teden za tednom. Bila bi nehvaležnost in greh prve vrste, če ne bi omenili, da sodrugi in somišljeniki s skromnimi toda prisrčno dobrodošlimi prispevki, bodisi po "nikljih," "dajmih" ali "kvodrih", ravnotako vršijo dobro delo za večjega "Proletarca". Vsak cent je dobrodošel in vsak cent bo pripomogel do povečanja lista.

"Mož z batom" izkazuje ta teden $550; morda par centov več ali manj. To spričuje, da so sodrugi za to, da izide "Proletarec" 1. septembra v povečani obliki ali dvakrat v tednu. Seveda, prevec entuziastični ne moremo biti,, kajti — manjka še dosti, 450 prostovoljcev se mora še oglasiti najmanj z enim dolarjem vsak, predno bo bitka končana.

Odbor Slovenske socialistične sekcije Jugoslov. Soc. Zveze je ta teden izdal posebne letake in nabiralne pole za tiskovni fond. Razpošljejo se še te dni potom upravništva "Proletarca" na vse naše klube, napredna društva in na znane agitatorje. Pričakujemo, da bodo sodrugi s pomočjo teh nabiralnih pol šli s podvojeno močjo na delo. Ne zavrzite niti jedne pole in ne mirujte, dokler ne bo polna. Pole ne veljajo samo za prostoveljce "petstoterih", tem več vsak še tako majhen prispevek je dobrodošel.

Torej naprej! Agitirajte povsod, na sejah, veselicah, piknikih in na privatnih sestankih. Ravno pikniki in druge podobne prireditve bodosi na prostem ali v dvoranah dajejo lepo priliko za to. N. pr. sodrug Frank Smolej v Presto, Pa., nam piše:

"Dne 30. maja so rojaki v Moon Run, Pa., slovesno otvorili svoj Slovenski Dom. Pri tej slavnosti je bilo zastopanihh več društev iz raznih naselbin. Po končani slavnosti, ko se je pričela prosta zabava, spomnili smo se na "armando prostoterih", ki ima namen povečati naše glasilo, in orožje "Proletarca". Šel sem takoj na dalo in nabral $5.68 za "Moža z batom".

Sodrugi po ostalih krajih, storite tudi vi tako!

Naše geslo:

OSEM STRANI ALI DVAKRAT NA TEDEN!

TISKOVNI FOND.

Prej izkaznih	$526.36
Armada petstoterih Proletarčevih prostovoljcev:	
Jos. Pajk, Gebo, Wyo.	$1.00
John Debelak, Morgan, Pa.	1.00
John Petrich, Youngston, O.	1.00
Thos Petrich, Youngston, O.	1.00
Fr. Smerdu, Gross, Kans. ..	1.00
John Bergant, De Pue, Ill. .	1.00
Vesela družba pri John Steržinarju Cicero, Ill.	1.51
Pueblo, Colo.	
Martin Kochevar	.50
Mary Mišmaš	.25
Louis Korošec nabral na seji Unije št. 34.:	
Jos. Ahlin	.25
Frank Hribar	.25
John Kostelic	.25
L. Korošec in J. Kochevar nabrala na piknik dr. štev. 60 S. S. P. Z.:	
Nick Radovich	.25
Fr. Boltezar	.25
Ant. Oblak	.25
Fr. Okorn	.25
Moh. Strumbelj	.25
Ant. Vidmar	.25
Fr. Zobec	.25
Fr. Stupar	.25
Louis Zabukovec	.25
Jos. Hrovat	.25
Tony Mausar	.25
Ignac Hochevar	.25
Jos. Mišmaš	.25
Louis Fortuna	.25
Jos. Meglen	.25
Tony Prijatelj	.25
Fr. Turk	.25
Blaž Kirn	.10
J. Kolarich, Franklin, Kans.	.25
J. Strukelj, Franklin, Kans.	.25
Morgan, Pa.	
Jos. Castrodell	.50
John Blekač	.50
Louis Trušnovitz	.50
Neimenovan	.50
Marija Oblak	.40
Matt Dermota st.	.50
Matt Galičič	.25
Lorenc Bašelj	.25
Luka Dernovšek	.25
Andy Dermota	.25
Matt. Dermota ml.	.25
Dominik Valduga	.25
John Kvartič	.25
Frank Kvartič	.25
John Supan	.25
Frank Uršič	.25
Lorenc Guzel	.25
Joe Žurman	.25
John Mravlja	.25
Matija Ipavec	.25
Louis Glažer	.25
Martin Prosen	.25
Frank Lesjak ml.	.25
Frank Urankar	.25
Jul. Lesjak	.20
John Wirant	.20
Frank Maretič	.20
John Dermota	.20
Frank Pustovrh	.16
Frank Miklavčič	.15
John Pinkulič	.15
John Guzel	.10
Val. Brelich	.10
Anton Hauptman	.10
Frank Lesjak	.10
Tony Rožanc	.10
Louis Dernovšek	.10
Jos. Rožanc	.10
Frank Mezek	.10
Rudolf Pleteršek	.10
John Likar	.10
Joe Horvat	.10
Andy Usnick	.10
Lovro Slivnik	.10
Jacob Šifler	.10
Matija Guzel	.10
John Maver	.10
Neimenovan	.10
Jernej Valentinčič	.08
Jacob Ramovš	.05
Jos. Habjanetz	.05
John Pleteršek	.05
Louis Ursich	.05
Jacob Dermota	.05
Frank Ursich	.05
Prijatelj teme	.00
Balt Glažer	.26
J. Jagodic, Powell River B. C.	.50
Struthers, Ohio.	
Math Slabe	.25
Math. Urbas	.25
Martin Gornik	.25
John Leskovec, Girard, ...	.25
Fr. Smoley, Burdine, Pa. ..	5.68
	$558.40

Sygan, Pa., 5. junija.

Dragi mož z batom! — Pošiljam ti svoto $12.00, katera sva "nafehtala" s sodrugom F. Pustovrhom. Oprosti ker smo tako dolgo odlagali. Upam, da ti bomo čez nekaj časa zopet pomagali pritisnit! Za "špas" bi še nekaj drugega priporočal, pa bo brž par stotakov v registru. Navadi se napol latinščine, obrij se gladko, rokave zavihaj ter mašetne gor ali pa se napravi, da boš zgledal, kot kakšen kutar. Boš videl, da bo šlo; treba ti bode pomagača za bat. Pri kolektánju so se slišale — o joj, pikre. — Dobro, da je naju vmes kakšen korajžen potroštal s srebrnim orlom, pa so mačje solze izostale.

Tvoj kakor moj in vseh delavcev boritelj je preveč hud. Mislim namreč "Proletarca". Zakaj vendan ne pusti bogatašev, da v miru uživajo dobrote tega sveta, ko ne zastonj — vsaj vse plačajo, ker imajo denar. Ja, ko bi še vsaj ponižne delavce pustil "nagmah", ker oni vendar tudi nimajo zastonj gube na hrbtu. Če bi ne delali pa bi ne bilo gube in ne "nientе". Pa še drugič. Hvala darovalcem. — S Proletarskim pozdravom

Anti Fehtar.

Razširite svoje znanje! Poučite so o socializmu! Razvedrite si duha! — "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure. Pošljite naročilo še danes:

LEPOSLOVNE KNJIGE, POVESTI:

Etbin Kristan: "Samosvoj", mehka vezba	.80
"Pod Spevednem pečatom", I. zvezek	1.05
II. zvezek	.80
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): "Džungel". Povest iz chicaških klavnic	$1.00
Etbin Kristan: "Francka in drugo"	.25
Pavel Mihalek: "Iz nižin življenja"	.50
"Tajnosti španske inkvizicije". (Dosedaj izšli samo štirje snopiči). — Snopič po	.5

BROŠURE ZA SOCIALISTIČNO PROPAGANDO.

Vladimir Knaflič: "Socializem"	1.50
Enrico Ferri: Socializem in moderna veda	.60
"Država prihodnjosti"	.20
"Slovenci"	.50
"Preletariat"	.10
Etbin Kristan: "Nevarni socializem"	.15
"Strahovi." (Priporočljivo)	.15
"Komunistični manifest"	.20
"Zakaj smo socialisti"	.10
"Kdo uničuje proizvajanje v malem"	.15
"Socializem"	.10
"Kapitalistični razred"	.15
"Socijalna demokracija in kmetsko ljudstvo"	.5
"Vojna in socialna demokracija"	.15
"Občinski socializem"	.35
"Moderni socializem"	.10
"Naša bogatstva"	.5
Po C. Clinne-ju Iv. Molek: "Socialistični katekizem"	.10

KNJIGE IN BROŠURE ZA PROTIKLERIKALNO PROPAGANDO:

Prof. Wahrmund (poslov. A. Kristan): "Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost"	.35
"Krst sv. Vladimirja." (V verzih. Priporočljivo.)	.25
"V dobi klerikalizma". (Priporočljivo.)	.20

DRUGE KNJIGE IN BROŠURE:

"O konsumnih društvih"	.10
"Narodno vprašanje in Slovenci"	.15
"Moderni politični razvoj. — Moderni gospodarski razvoj. — Cilji socializma."	.10
"Štiri črtice". (Poljudne zbirke "Več luči!" 5. snopič.) 1. Nekaj iz življenja fajmoštra Kozamernika. 2. Kako dolg rep je imel pes svetopisemskega Tohije. 3. V nebesih. 4. Konec sveta in sedež za "nebeško kraljevstvo"	.12
"Kako je lep vojaški stan." (Poljudne zbirke "Več luči!" 6. snopič.)	.10

Vse te knjige in brošure pošljemo poštnine prosto.

POZOR BRATJE SLOVENCI!

Ali že veste kje je dobiti najboljše mes po najnižji ceni? — Gotovo v novi prvi Slovenski moderno urejeni mesnici

Ferko Bros., 270—1st Ave. in Park St.

Tu se dobijo najokusnejše sveže in prekajene **KRANJSKE KLOBASE**, kakor tudi jetrne in krvave domačega izdelka ter najokusnejše **PREKAJENO MESO**; vse po najnižjih cenah.

Pridite in prepričajte se sami o naših cenah kakor tudi o kakovosti našega blaga.

NIZKE CENE IN DOBRA POSTREZBA je naše geslo.

Ne pozabite nas torej obiskati v naši novi mesnici v Jos. Tratnikovem poslopju.

MILWAUKEE, WIS. Telefon: South 3518.

Še danes naročite en iztis slavnega romana **"JUNGLE"**, kjer so popisane delavske razmere chicaških klavnic. **Cena znižana na dolar s poštnino vred. Upravništvo Proletarca.**

Milwaukee — Wisconsin
Borchardt Bros.
Krojačnica, zaloga oblek in druge moške oprave.
347—349 GROVE STREET.

ZA MILWAUKEE, WIS.
WM. BLOEDORN
priporoča Slovencem
HARMONIE HALL-O
Vogal 1st Ave. in Mineral Street.

SLOVENSKI SALOON
LOUIS BEWETZ,
198 1st Ave., Milwaukee, Wis.
Izborna pijača, izvrstna postrežba.
Vsakdo uljudno sprejet.

Ako hočete res dobro in po meri narejeno OBLEKO obrnite se na rojaka:
Kirchgessler & Ermenc
ki tudi **popravljata, čistita, peglata** in **barvata** obleke.
Vsako delo jamčeno.
Slovenci in Hrvatje, podpirajte domače podjetje.
291 Grove St., Milwaukee, Wis.

Obuvala
za moške: od $1.50 do $4.00
za ženske: od $1.00 do $3.50
za otroke: od 50c do $2.50
Mi vas hočemo vselej zadovoljiti
AHRENS & VAHL
355 Grove St.
Milwaukee, Wis.

Sodrug **LOUIS BERGANT** Milwaukee, Wis.
257 — 1st Avenue
priporoča Slovencem in Hrvatom svoj dobro založeni SALOON.

Kadar pridete na 1st Avenue, ne pozabite obiskati **saloon**
IG. KUŠLJAN-A
229—1st Ave.
MILWAUKEE, WIS.

FOTOGRAF
L. HAGENDORFF
ima znižane cene za **POROČNE** in **BIRMANSKE** slike.
173 Reed St.
MILWAUKEE, - - - WIS.

Slovenci, obiskujte
'PARIS' RESTAVRACIJO
1914 Blue Island Ave., Chicago.
Lastnik: Tom. Grianias.
Postrežba točna. — Jedila dobra. — Cene primerno nizke. — Odprto ponoči in podnevu.

Avstr. Slovensko Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januvarja 1892.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.
Podpreds.: FRANK AUGUSTIN, Box 360, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 489, Frontenac, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 357, W. Mineral, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, Woodward, Iowa.
JAKOB MLAKAR, Box 320, W. Mineral, Kans.
JOHN ERŽEN, Jenny Lind, Ark., Box 47.

Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša samo eden Dolar. Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku. Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

MATI.

Socialen roman v dveh delih.
Spisal Maxim Gorkij.
(Dalje.)

XXVII.

Dnevi so potekali drug za drugim po bliskovo, in mati niti utegnila ni razmišljati o prvem maju. Le po noči, ko je utrujena od šumnega, nemirnega dnevnega dela ležala v postelji, jo je srce skelelo.

— Da bi le bilo za že nami . . .

Ob jutranjem svitu je tulila fabriška tromba, sin in Andrej sta v naglici pila čaj, jedla in odhajala, puščajoč materi celo kopo naročil. Cele dneve se je gibala v kolobarju, kakor veverica v kolesu, kuhala je kosilo, modro barvilo in klej za proglase; potem so prihajali ljudje z pismi na Pavla in izginjali — mati se je od njih nalezla vznemrjenosti.

Vsako noč so nalepljali po ploteh listke, pozivajoče delavstvo na praznovanje prvega maja, celo vratom policijskega urada niso prizanašali in po tovarni so jih raztrosili. Zjutraj je hodila policija razljučena po predmestju, trgala in praskala modre listke s plotov, a opoldne so zopet frčali po ulicah ljudem pod noge. Iz mesta so prišli tajni agentje, postajali po vogalih in merili z očmi delavce, veselo in živahno odhajajoče iz tovarne na kosilo in nazaj. Vsi so radi videli nemoč policije, in celo starejši so se smeje pomenkovali:

— Ti pa znajo, kaj!

Povsod so se zbirale gruče ljudi, živahno razpravljajoč ognjevit oklic. Zivljenje je kipelo, vsem je bila ta pomlad zanimivejša, vsem je donašala kaj novega, enim — vzrok za razburjenje, za zlobno zmerjanje puntarjev, drugim — nejasen nemir in upanje, a tretjim — v manjšini so bili — veselo zavest, da tvorijo silo, ki vzdrami vse.

Pavel in Andrej po noči skoraj nista zatisnila očesa in sta prihajala domov tik pred klicom tovarniške rombe, vsa utrujena, hripava in bleda. Mati je znala, da hodita na sestanke v gozd poleg močvirja in vedela je, da se pode po noči naokrog policijske patruljena konjih, da se plazijo vohuni, da love in preiskavajo posamezne delavce, da razganjajo skupine in od časa do časa koga zapro. Razumela je, da ji sina s Andrejem lahko zapro vsako noč. — Casih se ji je zdelo to še najboljše za nju.

Preiskava o umoru Isaja je čudno zaspala. Dva dni je policija izpraševala ljudi in zaslišavši kopico ljudi je izgubila vse zanimanje za umor.

Marija Kursunova je v razgovoru dejala materi izražajoč naziranje policije, s katero se je, kot z vsemi ljudmi, dobro razumela:

— Kako zalotiš krivca? Tisto jutro je srečalo Isaja mogoče sto ljudi in devetdeset od njih če ne več, ga je nemara ohladilo . . . Sedem let jim je vsem nagajal . . .

Malorus se je nekam čudno izpremenil. Obličje mu je shujšalo, trepalnice so mu postale kakor svinec in mu siloma zagrinjale oči. Bolj poredko se je smejal, tenka guba se mu je zarezala v obraz od nosnic do kotičkov usten. Manj je govoril o navadnih rečeh, vse pogostejše se je razburjal in padal v pijano in opojno navdušenje, govoreč o bodočnosti, o prelestnem, svetlem zmagoslavju svobode in razuma.

Ko je zadremala preiskava o smrti Isajevi, se je otožno nasmejal in dejal.

— Ne le ljudstvo, temveč tudi ljudje, ki nas gonijo kot pse — jim nič ne veljajo . . . ni jim žal za svojega Judeža, temveč za srebrnike . . . le zanje! . . .

Obmolknil je in mrko nadaljeval:

— A meni je, dalje ko premišljam o tem človeku, zmerom bolj žal za njega. Nisem hotel, da so ga ubili, nisem hotel!

— Nehaj že enkrat, Andrej! — je trdo dejal Pavel. Mati je tiho dostavila:

— Udari po trohnobi, pa razpade! . . .

— Resnično je, a nič — tolaživno! — je mrko dgovoril Malorus.

Pogosto je izgovoril te besede in v njegovih ustih so privzemale poseben, širok, grenak in oster smisel . . .

. . . In končno je napočil dan — prvi maj.

Tromba je zatulila kakor zmerom, ukazovalno in oblastno. Mati, ki ni vso noč zatisnila očesa, je poskočila s postelje in nažgala ogenj v samovarju, pripravljenem še od prejšnjega večera; potem je hotela potrkati sinu in Andreju na duri, a se je premislila, zamahnila z roko in sedla k oknu, položivši roke na obraz, kakor da bi jo boleli zobje.

Po nebu bledo modrem je bistro plavala bela in rožnata čeda lahkih oblakov; kakor ptice so leteli, preplašeni od glasnega tulenja piščali. Mati je gledala na oblake in opazovala sama sebe. Glava ji je bila težka, in oči od prečute noči suhe. Cuden mir je bil v njenih prsih, srce je bilo enakomerno in razmišljala je o navadnih rečeh . . .

— Prezgodaj sem postavila samovar, pa prekipeva Naj spita danes nekoliko dalje, izmučila sta se. . .

Skozi okno je pogledal mlad solnčni žarek; mati mu je podala roko, in ko je legel na kožo njene roke, ga je z drugo tiho pogladilo in se zamišljeno in prijazno nasmehnila . . . Potem je vstala, snela cev s samovarja, se umila in pokrižavši se je začela tiho moliti. Lica so ji žarela.

Vdrugič je tromba zatulila bolj tiho. Nič več tako samozavestno; nizek in vlažen glas se ji je tresel. Materi se je zdelo, da kliče tromba dalje kot po navadi.

V izbi je zazvenel jasni glas Malorusa:

— Pavel! Slišiš! Tromba kliče .

Nekdo izmed njiju je pošaral z bosimi nogami po tleh in drugi je sladko zazehal . . .

— Caj je gotov! — je zaklicala mati.

— Takoj vstaneva! — je odgovoril Pavel veselo.

— Solnce vzhaja! — je dejal Malorus. — In oblaki beže. Odveč so danes, oblaki . . .

Odšel je v kuhinjo, ves razmršen od spanja, a vesel.

— Dobro jutro, mamica! Kako ste spali?

Mati je stopila k jemu in tiho dejala:

— Andrjuša, pojdi ves čas poleg njega!

— Seveda! — je zašepetal malorus. — Dokler sva skupaj, pojdeva zmerom drug ob drugem . . .

— Kaj šepečeta tam? — je vprašal Pavel.

— Midva nič, Paša!

— Pravi mi, da naj se čisto umijem! Dekleta bodo gledala! — je odgovoril Malorus, stopivši v vežo, da se umije.

— Vstani, vzdigni se, delavsko ljudstvo! je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odganjal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta se zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bial sama, skoro radostna.

Caj so pili počasi, da bi zadušili nepotrpežljivost. In Pavel je kakor zmerom počasi in skrbno mešal sladkor v kozarcu, previdno je posipal sol na košček kruha, — na krajček, ki ga je imel od sile rad. Malorus jep remikal noge pod mizo semintja — ni jih mogel udobno razpoložiti — in opazujoč, kako je begal solnčni žarek po stropu in steni, je dejal:

— Ko sem bil deček desetih let, sem hotel vjeti solnce v kozarec, se plazil in — hlop! po steni! Roko sem si razrezal in pa natepli so me še povrhu. Ko so me pretepli, sem šel na dvorišče; ugledal sem solnce v luži, pa sem ga hotel poteptati z nogami . . . Vsega oškropljenega z blatom — so me spet nabili . . . Kaj sem hotel? Zaklical sem solncu: "Nič me ne boli, rdeči zlodej, prav nič! In jezik sem mu kazal . . . to me je utolažilo.

— Zakaj se ti je zdelo rdeče? — je vprašal Pavel smeje.

— Nam nasproti je stanoval rdečeličen kovač-rdečebradec. Vesel in dober človek. Temu je bilo solnce, po mojih mislih, podobno . . .

Mati ni strpela, ua je dejala:

— Pogovorita se o tem, kako pojdete!

— Je že vse domenjeno! — je odgovoril Pavel.

— Kaj bi se razgovarjali o dogovorjenih rečeh? — je mehko pripomnil Malorus. — V slučaju, da nas vse zapro, mamica, vam pride Nikolaj Ivanovič sporočit. On vam bo v vsem pomagal . . .

— Dobro! — je dejala mati in vzdihnila.

— Na cesto bi stopila! — je predlagal Pavel.

— Ne, ostani raje še doma! — je rekel Andrej. — Cemu bi po nepotrebnem dražili policiji oči? Tebe dobro poznajo!

(Dalje prih.)

Edino pot.

Pravo in edino zanesljivo pot, akoravno ne najkrajšo, je pot do priznanja. Vsaka dobra stvar mora konečno zmagati in odstraniti vse zapreke, ktere zavirajo njen napredek. Narod rad sprejema in podpira vsako stvar, ki zasluži priznanje. Uže več kot dvaindvajset let je pristno Trinerjevo ameriško zdravilno vino prišlo med svet in ker je premagalo vse predsodke ponarejanja in druge zapreke, zadobilo je visoko stopnjo med domačimi zdravili, ktero še sedaj poseduje, posebno pa v slučajih bolesti želodca in droba, pomanjkanju krvi v obče v vseh slučajih, ketre provzroča nerednost prebave. Priporoča naj se torej v slučajih oslabljenja, nervoznosti, pomanjkanja spanca, slabosti po . . zabasanosti, bluvanju vetrovih in krčih v želodcu. —

V lekarnah — Jos. Triner, 1333, —1339 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Dolžnost vsakega socialista je, podpirati svoje časopisje. Agitirajte za "Proletarca". Pridobite mu nove naročnike.

NAPREDOVANJE MEDNARODNE ZVEZE TRANSPORTNIH DELACEV.

Vteku zadnjega poldrugega leta je poskočilo članstvo mednarodne transportne federacije od 500.000 na 700.00. Zadnja je pristopila organizacija španskih železničarjev s 40.000 člani. Zdaj so v teku obravnave o pristopu delavske unije švicarskih prevoznih naprav (zveza železničarjev in tramvajskih uslužbencev); zveza šteje 12.000 članov. Priklopitev je določena od 1. januarja 1913. naprej. Tej organizaciji sledi v kratkem druga švicarska železničarska organizacija, zveza strojnega osobja. Prav tako se ne bo dolgo obotavljala s pristopom organizacija argentinskih strojnikov in kurjačev, ki je jako zgledna organizacijam in je pravkrat dobojevala s sijajno zmago boj proti kapitalistom; priklopitev bi se bila najbrže že izvršila, ako bi organizacija ne bila imela toliko opraviti s stavko. Ta organizacija šteje 8000 članov in ima izborno finančno podlago. Omenimo naj še, da se je pečala z vprašanjem priklopitve zveza angleških transportnih delavcev, ki šteje okolo 250.000 članov in bo imela meseca junija svoj kongres. Če se priklopijo vse te organizacije mednarodni transportni zvezi in priklopile se bodo gotovo prejalislej, bo že ipak velika njena moč narastla naravnost velikansko.

ZASTOPNIKI PROLETARCA.

Buxton, Iowa: John Kraševec.
Cleveland, O.: A. Gradisher, 1158 E. 61st St.
Conemaugh, Pa.: Andrej Vidrich, box 523; Frank Pavlovič.
Collinwood, O.: Dominik Blümmel.
Detroit, Mich.: F. C. Oglar.
Dunlo, Pa.: Frank Kaučič.
Ely, Minn.: John Teran, J. Škerjanec.
Franklin & Girard, Kans.: Fr. Wegel.
Frontenac, Kans.: Anton Katzman, John Bedene.
Glencoe, O.: Nace Zlemberger.
Greensburg, Pa.: Frank Matko, Keystone Hotel.
Herminie, Pa.: Jos. Bric.
Hibbing, Minn.: Frank Hitti in Henry Delles.
Gilbert and McKinley, Minn.: Anton Sterle.
Jenny Lind, Ark.: Frank Gorenc.
Indianapolis, Ind.: Filip Godina.
Kenosha, Wis.: Frank Žerovec.
La Salle, Ill.: John Rogelj, 1216—3d St.
Lloydell, Pa. in okolica: Anton Stražišar.
Milwaukee, Wis.: Val. Razbornik, 414 Virginia St.; Ig. Kušljan, 229 — 1st Ave.
Morgan, Pa.: Louis Glažer.
Mulberry, Kans.: John Lekše.
Pueblo, Colo.: Chas Pogorelec.
Roslyn, Wash.: Gregor Janaček.
Roundup, Mont.: Martin Mežnaršič.
Springfield, Ill.: Frank Bregar.
Stauton, Ill.: Anton Ansec.
Struthers, O.: Math Urbas.
Superior, Wyo.: Luka Glosser, box 341.
Waukegan & North Chicago: John Gantar.
Witt, Ill.: Frank Skubic.

Potovalni zastopnik za Pennsylvanijo, W. Virginijo, New York in sploh za celi East: Frank Podboj.

Sodruge v tistih naselbinah kjer še nimajo stalnih zastopnikov, prosimo, da se zglasijo za zastopništvo. Prijavijo naj se kar potom dopisnice na upravništvo "Proletarca", na kar jim pošljemo vse potrebno.

Upravništvo.

Vse oči obrnjene na Milwaukee.

Ako se zanimate za napredek človeštva pazite na Milwaukee, kjer socialisti kontrolirajo mesto in county in vršijo veliko delo. To pa najlažje storite, ako se naročite na **"Milwaukee Leader"**, nov. soc. dnevnik. Leader je izvrsten in metropolitski časopis, ki prinaša vse novice, največ pozornosti pa posveča delavskim interesom.

Naročnina za celo leto znaša $3.00, 25c na mesec. — Naslov: The Milwaukee Leader, Milwaukee, Wis.

Posledice zanemarjenega prehlajenja pozna vsak. Pravočasno drgnjenje s krepkim linimentom pa kali uniči. Najpotrebnejše sredstvo v domači lekarni je torej dober liniment. Že leta sem se je Dr. Richterjev "Pain Eexpeller" izkazal, da je kot tak izboren. Sredstvo se lahko kupi v sleherni lekarni v Ameriki za 25 centov steklenica. Človeku pa je treba biti pozornemu, da dobi pravega z varstveno znamko s sidrom.

Importiran starokrajski tobak vsake vrste
za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.
VAC. KROUPA,
1245 W. 18th St., Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Uraduje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.
1842 So. Ashland Ave.
Tel. Canal 476 Chicago, Ill

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
Št. sobe 1009
133 E. WASHINGTON STREET,
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

POZOR! SLOVENCI! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščem
Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijaki smodka. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.
Postrezba točna in izborna.
Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča
MARTIN POTOKAR,
1625 So. Centre Ave. Chicago

Potisekov SALOON
1237-1st St., La Salle, Ill
Toči vse, gostilni podrejene pijače ine priporoča rojakom na obilen obisk

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Izdravniška preiskava brezplačna—plačati je le zdravila, 1924 Blue Island Ave., Chicago. Uredaje od 1 do 3 pol.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živeči bolniki naj pišejo slovensko.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1337 So. Fisk St. Tel. Canal 1466

LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
Telefon 1199.

I. STRAUB
URAR
1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
Ima večjo zalogo ur, verižic, prstanov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.
Najpripravnejša in najcenejša parobrodna črta za Slovence in Hrvate.
Regularna vožnja med New-Yorkom, Trstom in Reko.
Brzi poštni in novi parobrodi na dva vijaka:
Cesar Franc Jožef I. odpluje prvič iz New Yorka 15. June 1912.
Martha Washington, Laura, Alice, Argentina in Oceania
Parniki odplujejo iz New Yorka ob sredih ob 1 popoldan in iz Trsta ob sobotih ob 2 popoldan proti New Yorku. — Vsi parniki imajo brezžični brzojav, električno razsvetjavo in so moderno urejeni. —Hrana je domača. — Mornariji in zdravnik govorijo slovensko in hrvatsko.
Za nadalne informacije obrnite se na naše zastopnike ali pa na:
PHELPS BROS. & CO
Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York.
Zastopnik za Zapad: K. W. Kempf, 120 N. La Salle St., Chicago, Ill.

ROJAKI v Waukeganu!
Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojditek
B. Mahnich-u,
714 Market Street, Waukegan.
Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepiča.

Dobra domača kuhinja. Odprto po dnevi in po noči.
"BALKAN"
KAVARNA - RESTAURACIJA
IN POOL TABLE
M. Poldrugač -:- -:- 1816 So. Centre Ave.

ZDRAVLJENJE V 5 DNEH
Varicocele Hydrocele BREZ NOŽA IN BOLEČIN
Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicoceli, Structuri; dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčno nezmožnost, vodenico in bolezni tičočih se moških.
Ta prilika je dana zlasti tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni po tucatih zdravnikov, brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim vspešno.
Popravite Vaše zdravje
Pridite v moj urad in govorite zaupno. Govorimo vse jezike. Dobili boste najboljše nasvete in prednosti, ki sem si jih iztekel v moji 14 letni praksi kot specialist v boleznih pri moških.
Ozdravim pozitivno želodec, pljuča, ledice in neprilike v jetrih.
(Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati).
TAJNE moške bolezni
zguba sagona, bolezni v ledicah in jetrih zdravim hitro za stalno in tajno. Živčene onemoglosti, slabost, napor, zastrupljenje in zguba vode.
PLJUČA
naduho, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim po moji najnovejši metodi

Zastrupljenje krvi
in vseh drugih kožnih bolezni, kakor prišče, lucije, onemoglost itd.
Ženske bolezni
beli tok, bolečine v ozature, garje, otekline, podju in druge organske bolezni zdravim za stalno.
(Preiskovanje brezplačno) (Nasveti zastonj.)
DR. ZINS, 183 N. Clark Str. med Randolph in Clark **Chicago**
Odprto: 8 zjutraj do 8 zvečer. Ob nedeljah od 8 zjutr. do 4 pop.

It doesn't pay to neglect your Health
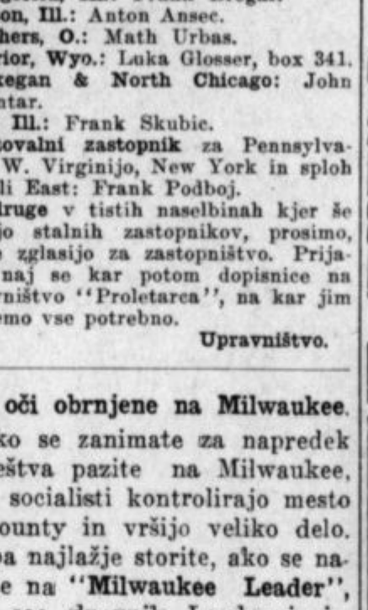
Če pridete domov bolni, če imate glavobol, bolečine v prsih, grlu in potem obolite za nekaj tednov?
Dr. Richterjev PAIN-EXPELLER
poznano staro domače zdravilo vas reši bolečin, ako ga takoj rabite.
Imejte vedno steklenico doma. Vsi predpisi so natisnjeni na omotu. 25c. in 50c. steklenice.
Čuvajte se ponaredb in pazite na sidro in naše ime.
F. AD. RICHTER & CO., 215 Pearl St., New York, N.Y.
Dr. Richterjeve Congo Pilule olajšajo. (25c. ali 50c.)

Gotov denar.
Hranilna vloga v tej banki je varna investicija.
Nosi 3% obresti in je gotov denar kadar ga rabite
INDUSTRIAL SAVINGS BANK
2007 Blue Island Ave., Chicago, Ill.
22 letno poslovanje.
V soboto večer odprta od 6. do 8. ure.
Varnostni shrambeni predali po $3.00 na leto.